

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การส่งเสริมศิลปธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษาด่านสำโรง เปรียบเทียบการส่งเสริมศิลปธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพผู้ปกครอง และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด่านสำโรง ต.สำโรงเหนือ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๒๕๐ คน ผู้บริหาร และครู จำนวน ๕ คน ได้มาโดยใช้การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบสำเร็จรูปของ ของยามาเน่ (Yamane) แบ่งตามสัดส่วนในแต่ละโรงเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: F-test) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๒๕๐ คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน ๑๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖ เป็นชาย จำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอายุ ๑๗ ปี จำนวน ๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๖ รองลงมาได้แก่ มีอายุ ๑๖ ปี จำนวน ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๘ อายุต่ำกว่า ๑๖ ปี จำนวน ๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๒ และ อายุมากกว่า ๑๗ ปี จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๔ ตามลำดับ

ระดับชั้นเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๘ รองลงมาได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖ และ มัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๖ ตามลำดับ

อาชีพผู้ปกครอง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐ จำนวน ๑๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๒ รองลงมาได้แก่ พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔ เจ้าของกิจการ จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐ และอาชีพอื่นๆ จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๔ ตามลำดับ

รายได้ของผู้ปกครอง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีรายได้ ๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท/เดือน จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔ รองลงมาได้แก่ มีรายได้ ๖,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท/เดือน จำนวน ๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒ มีรายได้ ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท/เดือน จำนวน ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๘ มีรายได้ ต่ำกว่า ๖,๐๐๐ บาท/เดือน จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๔ และมีรายได้ มากกว่า ๒๐,๐๐๑ บาท จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๒ ตามลำดับ

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยม ด้านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ

โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า การส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมด้านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านวางตนในสังคม ($\bar{X}=๔.๑๕$) และด้านบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ($\bar{X}=๓.๗๔$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X}=๓.๓๓$) และด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X}=๓.๓๑$) ตามลำดับ

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยม ด้านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ

โดยการทดสอบค่าที (t-test) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๑.๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยม ด้านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพผู้ปกครอง โดยการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA) สรุปได้ดังนี้

๑. จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๒. จำแนกตามระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔. จำแนกตามรายได้ของผู้ปกครอง โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๑.๕ สรุปข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมศิลปธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยม
ด้านลำโรง จังหวัดสมุทรปราการ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน ๕ ท่าน สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

๑. การดำเนินงานในการส่งเสริมศิลปธรรม จริยธรรมในโรงเรียน

แนวคิดของผู้บริหารแต่ละท่านสรุปเป็นประเด็นได้ว่า โรงเรียนควรกำหนดแผนงาน และโครงการที่นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม มีกิจกรรมส่งเสริมศิลปธรรมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่องโดยความร่วมมือของครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ผู้นำชุมชน และพระอาจารย์ผู้สอนจากวัดต่างๆ ที่มาให้ความรู้และอบรมศิลปธรรมแก่เด็ก

๒. การเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมศิลปธรรม จริยธรรมในโรงเรียน

แนวคิดของผู้บริหารแต่ละท่านสรุปเป็นประเด็นได้ว่า การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์สุจริต และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ตาม คือ ครู และนักเรียนได้

๓. การเป็นผู้นำจิตวิญญาณต่อการส่งเสริมศิลปธรรม จริยธรรมในโรงเรียน

แนวคิดของผู้บริหารแต่ละท่านสรุปเป็นประเด็นได้ว่า โรงเรียนควรออกแบบกิจกรรมให้ครูและนักเรียนในโรงเรียนได้มีกิจกรรมทางศาสนาร่วมกัน เช่น การเข้าค่ายจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร หรือการทำบุญตักบาตรในเทศกาลต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งเป็นการส่งเสริมศิลปธรรม จริยธรรมไปพร้อมกัน

๔. การเป็นผู้นำในการสร้างจิตสำนึกต่อสังคม

แนวคิดของผู้บริหารแต่ละท่านสรุปเป็นประเด็นได้ว่า โรงเรียนควรจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ครู และนักเรียน รวมถึงประชาชนในชุมชนได้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมศิลปธรรม จริยธรรมแก่เด็ก และประชาชน โดยการเดินรณรงค์ในชุมชน ตัดป้ายประกาศ และจัดนิทรรศการ เป็นต้น

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตคลองสามวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ ได้ข้อสรุปที่มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจสมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมใน โรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ

โดยภาพรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านวางตนในสังคม และด้านบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านการพัฒนาตนเอง ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชาญชัย ยมดิษฐ์** ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้าตามคำรายงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา ๖” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ การวิจัยสรุปว่า การปฏิบัติตามศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายยังคงปฏิบัติตามศีล ๕ สูง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามศีล ๕ ของนักเรียนเรียงตามความสำคัญ ดังนี้ ความประพฤติดของเพื่อน, การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง, ลักษณะของเพื่อน, และความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ปัจจัยทั้งสี่ดังกล่าวเมื่อจัดกลุ่มแล้ว ปรากฏว่า มี ๓ กลุ่ม เรียงลำดับความสำคัญ คือ กลุ่มเพื่อน (ความประพฤติดของเพื่อน และลักษณะของเพื่อน), บ้าน (การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง), วัด (ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ขวัญใจ พลอยล้อมเพชร** ที่ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนของครูผู้สอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏจังหวัดจันทบุรี พบว่า ๑. บทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนของครูผู้สอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ทั้ง ๓ ด้านอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการอบรมสั่งสอน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการเป็นแบบอย่าง อยู่ในระดับมาก และด้านการติดตามผล อยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **แสงมณี สุวรรณฉัตรกุล** ที่ศึกษาเรื่อง “บทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูสอนจริยศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังน้ำเย็นจังหวัดสระแก้ว” ผลการศึกษาพบว่า บทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมในทัศนะของครูสอนกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง ด้านการติดตามผล อยู่ในระดับมาก

๕.๒.๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยม ด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ

จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าที (t-test) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๒.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยม ด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพผู้ปกครอง โดยการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA)สรุปได้ดังนี้

๑. จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๒. จำแนกตามระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔. จำแนกตามรายได้ของผู้ปกครอง โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงจากผลการวิจัยและจากข้อคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

ด้านการพัฒนาตนเอง ควรจัดหาแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาศีลธรรมจริยธรรมได้เพิ่มเติม เช่น ห้องสมุดประจำชั้นเรียน เป็นต้น

ด้านวางตนในสังคม ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรู้จัก นักเรียนช่วยเหลือเกื้อกูล สงเคราะห์กันและกัน ช่วยเหลือการงานส่วนรวม และเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน และให้เกียรติผู้อื่น

การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วมด้วยเพื่อนๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านต่างๆ ระหว่างกัน ซึ่งการมีกิจกรรมร่วมกันจะทำให้เด็กไปเลิกไป ผักฝักกับเรื่องอวยมุข เรื่องยาเสพติด

ด้านบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ควรทำความร่วมมือระหว่างชุมชน และวัดใกล้เคียงในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรม เช่น ค่ายพุทธบุตร ค่ายจริยธรรม เป็นต้น โดยความร่วมมือกันหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวแปรอื่นๆ เช่น ปัจจัยในการบริหารงานที่ส่งผลต่อการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการหรือสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอื่นๆ

๒. ควรมีการศึกษาบทบาทของผู้อำนวยการของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ หรือสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอื่นๆ